

Onderzoek

Typologieën van seksuele moord: een literatuurstudie

Mieke Goyens¹, Iris Roncada², Bram Van der Meer³, Luk Gijs⁴

¹ Universitair Psychiatrisch Centrum Sint-Kamillus (afdeling FPC), Bierbeek, België; ² Sociaal Adviesbureau Peumans, Genk, België; ³ Black Swan Forensics, Amsterdam, Nederland; ⁴ Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, K. U. Leuven, België

Samenvatting

Op basis van een literatuurstudie wordt een overzicht gegeven van de typologieën van seksuele moord. Een onderscheid wordt gemaakt tussen algemene typologieën, die gelden voor alle seksuele moordenaars, en specifieke typologieën, die een onderscheid maken naargelang het slachtoffertype dat de seksuele moordenaar beoogt. Op basis van de gelijkenissen tussen de bestaande typologieën wordt een voorlopige uniforme typologie van seksuele moordenaars voorgesteld, met volgende onderverdeling: de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door sadistische (seksuele) fantasieën, de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door woede en wraak en de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door seksuele activiteiten met het slachtoffer. Het onderzoek naar de verschillende typologieën van seksuele moord kent een aantal beperkingen op het vlak van betrouwbaarheid, validiteit en selectiviteit van steekproeven. Vooral nog is de validiteit van de typologieën laag. Verder onderzoek is nodig naar de verschillende types seksuele moordenaars, waarbij er meer dan tot nog toe gestreefd wordt naar een integratie met het onderzoek en de theorievorming over de etiologie van seksuele moord.

Een seksuele moord is een al dan niet gepland geweldsmisdrijf dat tot de dood van het slachtoffer leidt, waarbij de dader vlak voor, tijdens en/of vlak na de moord seksueel opgewonden is en/of seksueel gedrag stelt. Voorbeelden van dit gedrag zijn het aanraken van de genitaliën en orale, anale of vaginale penetratie. Dit gedrag kan ook seksueel symbolisch zijn, zoals het inbrengen van vreemde voorwerpen in de lichaamsholten van het slachtoffer en mutilatie van de genitaliën van het slachtoffer. Daarbij kan er sprake zijn van andere seksuele elementen, zoals het uitkleden en seksueel positioneren van het slachtoffer. Deze definitie bevat zowel de juridische kwalificatie moord als doodslag (Goyens, Roncada, Van der Meer, & Gijs, z.j.). Om van een seksuele moord te spreken is het voldoende dat er één moord gepleegd is die voldoet aan bovenstaande omschrijving. Wanneer een dader twee of meer seksuele moorden gepleegd heeft, wordt er gesproken van een seriële seksuele moordenaar

(Schlesinger, Kassen, Mesa, & Pinizzotto, 2010).

Een seksuele moord is zeldzaam (Greenall, 2012). Het voorkomen wordt geschat op een half tot zes procent van alle moorden (Beech, Fisher, & Ward, 2005; McNamara & Morton, 2004; Meloy, 2000; Roberts & Grossman, 1993). In België zou dat betekenen dat 5 tot 63 van de 1043 vastgestelde moorden in 2011 een seksuele moord zou zijn (Federale Politie, CGOP Beleidsgegevens, 2012). Door het zeldzaam voorkomen en door de aard van dit delict, fascineert seksuele moord velen. Het wetenschappelijk onderzoek naar seksuele moord spitst zich voornamelijk toe op twee vragen. Ten eerste is er de vraag naar de etiologie: welke factoren en processen leiden tot het plegen van een seksuele moord. Ten tweede wordt de vraag gesteld welke types seksuele moordenaars onderscheiden kunnen worden. De onderzoeken naar de etiologie van seksuele moord worden in een volgend artikel beschreven (Goyens et al., z.j.). Dit artikel evalueert de onderzoeken naar de typologieën van seksuele moord.

Methode

Om tot dit overzicht te komen, werd een systematische literatuurstudie uitgevoerd. De volgende elektronische databanken werden geraadpleegd in de periode van februari 2010 tot mei 2011: ISI Web of Knowledge, PsycINFO en PubMed. Daarbij werden de volgende trefwoorden gebruikt: 'sexual murder', 'sexual murderer', 'sexual murderers', 'sexual homicide', 'sexual killer'

M. Sc. M. Goyens, criminologe-seksuologe
 M. Sc. I. Roncada, criminologe-seksuologe
 Drs. B. van der Meer, onderzoekspsycholoog
 Prof. Dr. L. Gijs, gezondheidszorgpsycholoog-seksuoloog NWS
 Correspondentieadres: M. Goyens, Universitair Psychiatrisch Centrum Sint-Kamillus (afdeling FPC), Krijkelberg 1, 3360 Bierbeek, België. E: goyens.mieke@gmail.com

Ontvangen: 10 september 2012; Geaccepteerd: 21 november 2012

en 'sexual killing'. Studies werden opgenomen als (1) het onderwerp seksuele moord was, (2) een typologie of daderkarakteristieken beschreven werden, (3) de onderzoeksmethode(n) een literatuurstudie, casestudie, cross-sectioneel of longitudinaal onderzoek betrof, al dan niet met het gebruik van controlegroepen, (4) ze gepubliceerd zijn in *peer-reviewed*-tijdschriften of boeken en (5) de volledige tekst beschikbaar was. De gevonden bronnen werden aangevuld via het doorname van de referenties van deze artikels en boeken. Dit leverde in het totaal 17 studies op die voldeden aan de inclusiecriteria.

Resultaten

Dadertypologieën

Er zijn tien dadertypologieën van seksuele moordenaars ontwikkeld, waarbij een onderscheid gemaakt kan worden tussen algemene en specifieke typologieën

(zie Tabel 1 en 2). De algemene typologieën gelden voor alle seksuele moordenaars, ongeacht het slachtoffertype (zie Tabel 1). De specifieke typologieën zijn ontwikkeld voor seksuele moordenaars die een bepaald slachtoffertype beogen, met name kinderen, volwassen mannen, volwassen vrouwen of oudere vrouwen (zie Tabel 2).

Algemene typologieën

De algemene typologieën gelden voor alle seksuele moordenaars (zie Tabel 1). Er wordt geen onderscheid gemaakt naargelang het slachtoffertype dat de seksuele moordenaars beogen.

De georganiseerde en gedesorganiseerde seksuele moordenaar

Een eerste typologie van seksuele moordenaars werd geformuleerd door Ressler, Burgess, Douglas, Hartman en D'Agostino (1985, 1986) en maakt een onderscheid

Tabel 1. Overzicht studies van algemene typologieën van seksuele moordenaars

Studie	Omvang steekproef	Kenmerken steekproef	Bronnen	Methode	Types seksuele moordenaars
Ressler, Burgess, Douglas, Hartman, & D'Agostino (1985, 1986) (Verenigde Staten)	36	♂: 36 ♀: 0 θ: * Ω: * Enkelvoudig (31%) en serieel (69%) Slachtoffertype: gemengd ♂: 18% ♀: 82% ≤14j.: 12%	Interviews Officiële documenten	Professionele ervaring Descriptieve statistiek	Georganiseerd Gedesorganiseerd
Keppel & Walter (1999) (Verenigde Staten)	*	♂: * ♀: * θ: * Ω: * Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: onbekend	Interviews Casussen	Professionele ervaring	Macht-assertief Macht-bevestiging Woede-wraak Woede-opwinding
Kocsis, Cooksey, & Irwin (2002) (Australië)	85	♂: * ♀: * θ: * Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: onbekend	Officiële documenten (VICLAS)	Statistische analyses (MDS, Clusteranalyse, EPVF)	Roofdierpatroon Woedepatroon Perversiepatroon Verkrachtingspatroon
Beech, Fisher, & Ward (2005) (Verenigd Koninkrijk)	28	♂: 28 ♀: 0 θ: 24 Ω: 38 Enkelvoudig Slachtoffertype: gemengd ♂: 4% ♀: 96% ≤14j.: 14%	Interviews	Grounded theory	Prototypische seksuele moordenaar Door wrok gedreven seksuele moordenaar Verkrachtingsmoordenaar
Gerard, Mormont, & Kocsis (2007) (België)	33	♂: 33 ♀: 0 θ: 30 Enkelvoudig (79%) en serieel (21%) Slachtoffertype: gemengd ♂: 7% ♀: 93%	Officiële documenten (politie- en psychiatrische rapporten) Interviews met burens Openbare mediareportages	Statistische analyses (MDS)	Opportunistisch-impulsief Sadistisch-calculatief
Schlesinger (1996, 2004, 2007) (Verenigde Staten)	*	♂: * ♀: * θ: * Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: onbekend	*	Professionele ervaring Kwalitatief onderzoek (fenomenologisch-descriptief)	Catathym (acuut/chronisch) Compulsief (gepland/ongepand)

Noot:

* Deze informatie is niet bekend

♂ Aantal mannen

♀ Aantal vrouwen

θ Gemiddelde leeftijd op het moment van de feiten (Beech et al., 2005; Gerard et al., 2007) of op het moment van arrestatie (Schlesinger et al., 2010)

Ω Gemiddelde leeftijd op het moment van het onderzoek

EPVF External Property Vector Fitting

MDS Multidimensional Scaling

VICLAS Violent Crime Linkage Analysis System

tussen de georganiseerde en de gedesorganiseerde seksuele moordenaar. De georganiseerde seksuele moordenaar is iemand die het doden van het slachtoffer nauwgezet voorbereidt en gecontroleerd te werk gaat. Dit planmatige uit zich onder meer in het zorgvuldig uitkiezen en volgen van een, meestal onbekend, slachtoffer voorafgaand aan de moord. Deze moordenaars verrichten seksuele handelingen met het slachtoffer wanneer dit nog leeft en controleren het slachtoffer door middel van bedreigingen en geweld. Zij laten meestal weinig of geen sporen achter. In vergelijking met gedesorganiseerde seksuele moordenaars maken zij vaker gebruik van een voertuig om zich te verplaatsen naar de plaats delict. Tijdens de moord zijn deze daders boos of gedeprimeerd, omwille van financiële, relationele of werkgerelateerde stress die aan de moord voorafgaat. Georganiseerde daders zijn vaker intelligent en oefenen geschoold werk uit. Deze daders zijn sociaal en seksueel competent en wonen meestal samen met een partner. De georganiseerde seksuele moordenaars volgen de berichtgeving van hun moorden in de media en veranderen vaak van werk of verhuizen na een moord.

Gedesorganiseerde seksuele moordenaars plannen hun daden veel minder en gaan minder gecontroleerd te werk. Hierdoor laten ze vaak het wapen en andere sporen, zoals vingerafdrukken, achter op de plaats delict. Ze verrichten ook vaker seksuele daden met het overleden slachtoffer. Tijdens de feiten is de gedesorganiseerde seksuele moordenaar eerder angstig en verward dan boos of gedeprimeerd. Hij pleegt de moord dichterbij zijn woon- of werkplaats, aangezien hij meestal geen gebruik maakt van een voertuig, en het slachtoffer is vaak gekend door deze dader. Gedesorganiseerde daders komen in vergelijking met georganiseerde seksuele moordenaars vaker uit gezinnen waarbij de vader onstabiel werk heeft en waarbij de dader als kind werd mishandeld of verwaarloosd. De gedesorganiseerde seksuele moordenaar heeft vaker een intelligentie die beneden het gemiddelde ligt en beoefent vaak ongeschoold werk. Deze dader is sociaal onrijp en seksueel incompetent en woont dan ook vaak alleen of bij zijn ouders. De gedesorganiseerde seksuele moordenaar is niet geïnteresseerd in het volgen van de berichtgeving in de media (Ressler et al., 1985, 1986).

Deze typologie werd later aangevuld met twee extra categorieën, met name de sadistische moordenaar en de gemengde seksuele moordenaar (Douglas et al., 1992). De sadistische seksuele moordenaar ervaart seksuele opwindning en genot door het folteren en het pijnigen van het slachtoffer, en niet zozeer uit de seksuele handelingen op zich. De moorden gepleegd door de gemengde seksuele moordenaars bevatten kenmerken van zowel de georganiseerde als de gedesorganiseerde seksuele moordenaar. Ook kan een gemengde plaats delict wijzen op meerdere daders (Douglas et al., 1992).

De macht-assertieve, macht-bevestiging, woede-wraak en woede-opwinding seksuele moordenaar

Keppel en Walter (1999) onderscheiden vier types seksuele moordenaars. De macht-assertieve seksuele moordenaar plant de verkrachting van het slachtoffer, maar niet de moord. Het overlijden van het slachtoffer is het gevolg van een toenemende agressie om controle over het slachtoffer te verzekeren. Bij dit soort moordenaar staat macht, controle en dominantie over het slachtoffer centraal, hetgeen leidt tot veel agressie, geweld en intimidatie tijdens de feiten. Er is echter meestal geen sprake van mutilatie van het slachtoffer. Deze seksuele moordenaar wordt vaak beschouwd als antisociaal door zijn omgeving en toont een arrogante en neerbuigende houding tegenover anderen. Hij heeft meestal zijn opleiding niet beëindigd en heeft een (niet-seksueel) criminele geschiedenis (bijvoorbeeld diefstal en inbraak). Deze dader laat in het algemeen een georganiseerde plaats delict achter om detectie te vermijden.

Ook bij de macht-bevestiging seksuele moordenaar is de verkrachting gepland maar de moord niet. Deze dader laat zich leiden door zijn (seksuele) fantasieën en zoekt verbale bevestiging van zijn seksuele bekwaamheid. Wanneer de verkrachting mislukt en hij zich in zijn seksuele bekwaamheid bedreigd voelt, pleegt hij een moord. De moord zelf is meestal het gevolg van slagen en wurging, waarbij sprake kan zijn van *overkill*, dat is het gebruik van meer geweld dan nodig is om het slachtoffer te doden. Ook postmortale mutilatie komt voor. Deze dader houdt mogelijk souvenirs bij van zijn daad. Uit angst om afgewezen te worden, heeft hij vaak een gebrek aan sociale relaties en geen bevredigend seksleven en is hij vooral aangewezen op zijn (seksuele) fantasiebeleving. Obsessief dagdromen, voyeurisme en *crossdressing* komen regelmatig voor bij dit type moordenaars, alsook een crimineel verleden met andere fetisjistische activiteiten, inbraak en diefstal. Als eenmaal de fantasieën bevredigd zijn, zal deze dader geen moeite meer doen om bewijzen te vernietigen, waardoor hij een gedesorganiseerde plaats delict achterlaat.

Bij de woede-wraak seksuele moordenaar zijn zowel de verkrachting als de moord gepland. Deze dader zoekt wraak voor zijn woede tegenover een bepaalde vrouw, bijvoorbeeld de moeder(figuur), door een slachtoffer aan te vallen dat symbool staat voor deze vrouw. Er is meestal sprake van een gewelddadige seksuele aanranding en een *overkill* van het slachtoffer. Deze moordenaar wordt vaak gekenmerkt door impulsiviteit, egocentrisme en een opvliegend karakter. Hij is seksueel gefrustreerd en het voorkomen van erectiele disfuncties, ook tijdens de misdadige feiten, is niet ongewoon. Hij is bovendien een eenzaat met oppervlakkige sociale relaties. Ook hier is er vaak sprake van een (niet-seksueel) crimineel verleden zoals verkeersovertreedingen en vechtpartijen. Deze dader laat vaak een gedesorganiseerde plaats delict achter, omdat hij ge-

gedreven wordt door impulsiviteit en woede.

Bij de woede-opwinding seksuele moordenaar zijn zowel de verkrachting als de moord doorgaans gepland. De dader haalt seksuele bevrediging uit het veroorzaken van pijn en angst bij het slachtoffer. De dader streeft naar dominantie en controle en (seksuele) fantasie speelt daarbij een grote rol. Er is sprake van uitgebreide foltering, waarbij de moordenaar gebruik maakt van materiaal dat hij zelf meeneemt naar de plaats delict om het slachtoffer te pijnigen en te vermoorden. Toch worden niet enkel sporen van foltering en marteling voor het overlijden van het slachtoffer gevonden, maar ook postmortale mutilatie wordt aangetroffen, bijvoorbeeld het inbrengen van vreemde objecten in lichaamsholten van het overleden slachtoffer. Souvenirs van de plaats delict worden vaak meegenomen en bewaard, en in sommige gevallen gebruikt bij masturbatie. Deze dader is echter een goed voorkomend persoon, met een hogere mate van intelligentie, beter ontwikkelde sociale vaardigheden en met een vaste relatie. Hij heeft dan ook meestal geen strafblad. Hij vertoont wel compulsief gedrag en is zeer georganiseerd (Keppel & Walter, 1999).

Het roofdier-, woede-, perversie-, en verkrachtingspatroon

Volgens Koscis, Cooksey en Irwin (2002) bestaan er vier patronen van seksuele moord. De seksuele moordenaar van het roofdierpatroon bezit sadistische neigingen, waardoor hij het slachtoffer verkracht en foltert voor seksueel genot. Hij verzamelt misdaadliteratuur en pornografisch materiaal. Deze dader is een goed verzorgde persoon en is meestal getrouwd of samenwonend. De kans op recidive is zeer groot bij deze groep seksuele moordenaars. Ook het samenwerken met een mededader komt meer voor bij dit type dan bij de andere patronen.

Bij het woedepatroon is er sprake van excessief geweld tegenover het slachtoffer, aangezien deze dader gericht is op vernietiging van het slachtoffer. Dit geweld vloeit voort uit een diepgewortelde haat en wraakgevoelens die de dader met zich meedraagt. Vaak nemen deze seksuele moordenaars een aandenken mee van het slachtoffer of de moord.

Parafiele activiteiten worden teruggevonden in het perversiepatroon. Postmortale seksuele activiteit komt ook in deze groep voor. Deze moordenaars hebben vaker een homoseksuele of biseksuele oriëntatie en bezitten vaker een verzameling van pornografisch materiaal dan in de andere patronen. Ook komt alcohol- en drugsgebruik meer voor bij de seksuele moordenaars van dit patroon. De seksuele moorden zijn meestal gepland.

De dader van het verkrachtingspatroon is gericht op seksuele betrekkingen met het slachtoffer. Geweld wordt enkel aangewend wanneer dit nodig is om het slachtoffer onder controle te houden, wat kan resulteren in de dood van het slachtoffer. Bij deze seksuele

moordenaars zijn er geen tekenen van sadisme, perversie of excessief geweld. De moorden zijn bovendien in de meeste gevallen niet gepland, maar gebeuren impulsief (Koscis et al., 2002).

De prototypische, door wrok gedreven en verkrachtingsmoordenaar

Beech, Fisher en Ward (2005) onderscheiden drie soorten seksuele moordenaars. De prototypische seksuele moordenaar moordt om zijn gewelddadige en (seksueel) sadistische gedachten en fantasieën uit te voeren. De slachtoffers zijn meestal onbekenden en worden in de meeste gevallen doodgestoken of gewurgd. Mutilatie en necrofilie komen bij deze seksuele moordenaars meer voor dan in de andere categorieën. Vaak werden er in het verleden gewelddadige of seksuele misdrijven gepleegd door deze seksuele moordenaar. De kans op recidive is groot.

De door wrok gedreven seksuele moordenaars plegen hun feiten uit verbittering, haat, verontwaardiging of woede tegenover vrouwen. De dader kent het slachtoffer veelal. Er wordt meestal gebruik gemaakt van verschillende wapens en er kan sprake zijn van *overkill*. Er is doorgaans geen sprake van postmortale mutilatie, maar seks met het dode lichaam komt soms voor. Vaak is er een verleden van niet-seksuele en niet-gewelddadige misdrijven.

De verkrachtingsmoordenaar is gericht op het hebben van seks met het slachtoffer. De moord vindt plaats om detectie te vermijden of om de slachtoffers te doen zwijgen tijdens de seks. Er is dan ook meestal geen sprake van overmatig geweld tegenover of mutilatie van de slachtoffers (Beech et al., 2005).

De opportunistisch-impulsieve en sadistisch-calculatieve seksuele moordenaar

Volgens Gerard, Mormont en Kocsis (2007) kunnen seksuele moordenaars onderverdeeld worden in twee groepen. De opportunistisch-impulsieve seksuele moordenaar pleegt zijn daden op een eerder spontane manier, zonder al te veel voorbereiding. Deze dader slaat toe wanneer de kans zich voordoet omdat hij gericht is op de bevrediging van zijn seksuele noden. Het betreft meestal een dader tussen de 30 en 47 jaar. Deze moordenaar kent het slachtoffer doorgaans. Hij beoogt vaginale, anale en/of orale penetratie. Het geweld dat gebruikt wordt is op zich niet seksueel opwindend voor de dader. Het lichaam van het slachtoffer wordt, vaak met het gezicht bedekt, in de open lucht achtergelaten.

De sadistisch-calculatieve seksuele moordenaar bereidt zijn daden voor en gaat zeer zorgvuldig te werk tijdens de moord. Deze dader is meestal tussen de 17 en 30 jaar. Het slachtoffer, dat niet gekend is door de dader, wordt gevangen genomen, vastgebonden en gefolterd. Deze moordenaar haalt namelijk seksueel genot uit het toedienen van pijn aan het slachtoffer. Daardoor is er vaak sprake van het inbrengen van objecten in de lichaamsholten van het slachtoffer, muti-

latie en suggestieve positionering van het lichaam van het slachtoffer (Gerard et al., 2007).

De catathyme en compulsieve seksuele moordenaar

Schlesinger (1996, 2004, 2007) maakt een onderscheid tussen de catathyme en compulsieve seksuele moordenaar. De catathyme seksuele moord is het gevolg van een toenemende spanning door een onderliggend seksueel conflict, die wordt ontladen door de moord. Er is sprake van een langdurende obsessie of verstoorde gehechtheid met het slachtoffer of met de persoon die het slachtoffer symboliseert. Deze moord kan zowel gepland (chronisch) als ongepland (acuut) zijn. Plotse overweldigende emoties, verbonden met onderliggende seksuele conflicten, geven aanleiding tot een acute catathyme seksuele moord. Bij deze daders is er namelijk sprake van een gehechtheidspathologie en/of een geschiedenis van zelf fysiek of seksueel misbruikt te zijn geweest. Vaak kan de dader zich achteraf de feiten niet goed herinneren en is er sprake van een afvlakking van emoties na de moord, doordat de moord in een dissociatieve toestand werd gepleegd. Deze moordenaars vallen meestal vreemden aan. Er zijn vaak geen manifeste tekenen van een seksuele activiteit, hoewel het occasioneel voorkomt dat seksuele betrekkingen plaatsvinden zowel voor als na de moord. Bij de chronische catathyme seksuele moord is er sprake van planning. Dit komt omdat de moord wordt voorafgegaan door een lang opgebouwde spanning, ten gevolge van gevoelens van frustratie, hulpeloosheid en inadequaatheid. Depressie, obsessie en suïcidale gedachten komen vaak voor bij deze dader als gevolg van de opgebouwde spanning. Bovendien wordt deze dader vaak gediagnosticeerd met een borderline persoonlijkheidsstoornis, hoewel ook andere persoonlijkheidsstoornissen voorkomen. Doordat dit type seksuele moordenaar worstelt met zijn gewelddadige gedachten, kan het zijn dat hij vrienden, familie of anderen inlicht over zijn moordneigingen. Vervolgens wordt het idee om te moorden dominant en gefixeerd. De dader ziet moord als de enige oplossing om de spanning weg te nemen. Het slachtoffer wordt voor enige tijd door de dader gevolgd en is vaak een bekende van de dader, bijvoorbeeld een (ex-)vriendin. Na de moord voelt de dader zich erg opgelucht. Als dit niet het geval is, pleegt hij waarschijnlijk zelfmoord. Seksuele activiteit tijdens of na de moord is zeldzaam.

De compulsieve seksuele moord is het resultaat van een mengeling van seks en agressie. Vaak is er sprake van een ongezonde en emotioneel verstoorte relatie met de moeder(figuur), die afwijzend, bestraffend, verleidend, overbeschermend of infantiliserend is ten aanzien van de moordenaar. De seksuele moord staat symbool voor de moord op de moeder of op andere belangrijke figuren uit het leven van de seksuele moordenaar, die hem teleurgesteld hebben. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de geplande en ongeplande compulsieve seksuele moord. Bij de geplande

compulsieve seksuele moordenaar spelen elementen van sadisme, fantasie en een dwang om te moorden een rol. Deze daders genieten van de angst en pijn van het slachtoffer. Aangezien de moorden nauwkeurig worden voorbereid, kunnen deze daders het strafrechtstelsel vaak goed of gedurende een bepaalde tijd ontlopen. De slachtoffers zijn meestal vreemden voor de dader. Dit type moordenaar bezit vaak psychopathische, antisociale of narcistische persoonlijkheidstreken. De ongeplande compulsieve seksuele moordenaar handelt op impulsieve basis omwille van persoonlijkheidstreken gerelateerd aan borderline, schizofrenie of psychose. Door het spontane en gedesorganiseerde karakter van de moorden worden deze daders meestal gevat, waardoor het aantal slachtoffers beperkt blijft. Ook de ongeplande compulsieve moordenaar handelt op basis van sadistische fantasieën, maar deze zijn niet zo gedetailleerd als die van de geplande compulsieve moordenaar. De slachtoffers kunnen ook bekenden zijn van deze dader (Schlesinger, 1996, 2004, 2007).

De seksuele moordenaar gedreven door macht, wraak, vernedering en seksuele fixatie

Schlesinger, Kassen, Mesa en Pinizzotto (2010) hebben onderzoek verricht naar het ritualistisch gedrag en de signaturen van seksuele moordenaars, die onderverdeeld kunnen worden in vier thema's. Het thema macht, controle en dominantie bevat gedrag dat de seksuele moordenaar in staat stelt om ongelimiteerde controle over zijn slachtoffers uit te oefenen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over het commanderen van slachtoffers om bepaalde daden te stellen. Het gebruik van excessief geweld maakt deel uit van het thema wraak en wraak. Een voorbeeld hiervan is *overkill*, waarbij meer geweld wordt gebruikt dan nodig is om het slachtoffer te doden. Wanneer de seksuele moordenaar erop gericht is het slachtoffer extreem te vernederen of te beschamen gedurende het moordproces, behoort dit tot het thema degradatie en vernedering. De dader die het slachtoffer verplicht om seks te hebben met een dier is hiervan een voorbeeld. Het thema seksuele fixatie bevat gedrag dat seksuele preoccupatie of obsessie demonstreert. Bijvoorbeeld het vertonen van specifieke seksuele gedragingen voor of na het overlijden van het slachtoffer of het verzamelen van bezittingen van het slachtoffer behoren tot deze categorie (Schlesinger et al., 2010).

Specifieke typologieën

De specifieke typologieën zijn ontwikkeld voor seksuele moordenaars die een bepaald slachtoffertype beogen, met name kinderen, volwassen mannen, volwassen vrouwen of oudere vrouwen (zie Tabel 2).

Seksuele moordenaars van volwassen mannen, homo-seksuele moord

Geberth (1996, 2010) onderscheidt zes types van homoseksuele moord (waarbij het slachtoffer en/of de

Tabel 2. Overzicht studies van specifieke typologieën van seksuele moordenaars

Studie	Omvang steekproef	Kenmerken steekproef	Bronnen	Methode	Types seksuele moordenaars
Geberth (1996, 2010) (Verenigde Staten)	*	♂: * ♀: * θ: * Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: volwassen mannen	Klinische ervaring	Klinische beoordeling	Interpersoonlijke geweldsge- oriënteerde geschillen en aan- randingen Moorden m.b.t. sodomie Lustmoord Homoseksuele seriële moorden Diefstal en/of moord van homo- seksuelen Homofobische aanrandingen en afranselen van homoseksuelen
Beauregard & Proulx (2007) (Canada)	10	♂: * ♀: * θ: * Ω: * Enkelvoudig Slachtoffertype: volwassen mannen (≥14j.)	Interviews Officiële documenten (ge- vangenisdossiers, politierap- porten, autopsierapporten, foto's plaats delict)	Exploratieve analyse	Wreker Seksuele roofdier Niet-seksuele roofdier
Beauregard & Proulx (2002) (Canada)	36	♂: * ♀: * θ: * Ω: * Enkelvoudig Slachtoffertype: volwassen vrouwen (≥14j.)	Interviews Officiële documenten (ge- vangenisdossiers, politierap- porten, autopsierapporten, foto's plaats delict)	Statistische analyses (clus- teranalyse)	Sadistische profiel Woedeprofiel
Safarik, Jarvis, & Nussbaum (2000) (Verenigde Staten)	33	♂: * ♀: * θ: 27 Serieel Slachtoffertype: oude vrouwen (≥60j.)	Officiële documenten (FBI-documenten)	Statistische analyses (des- criptieve statistiek, logisti- sche regressie)	Seksuele moordenaars van oude vrouwen
Safarik, Jarvis, & Nussbaum (2002) (Verenigde Staten)	128	♂: * ♀: * θ: 27 Enkelvoudig en serieel Slachtoffertype: oude vrouwen (≥60j.)	Officiële documenten (FBI-documenten)	Statistische analyses (des- criptieve statistiek, logisti- sche regressie)	Seksuele moordenaars van oude vrouwen
Lanning (1994) (Verenigde Staten)	*	♂: * ♀: * θ: * Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: kinderen	*	*	Geen seksuele voorkeur voor kinderen maar kind is gemak- kelijk doelwit Seksuele voorkeur voor kinderen en seksueel plezier door lijden kind Seksuele voorkeur voor kinde- ren en moord om detectie te vermijden
Firestone, Bradford, Green- berg, Larose, & Curry (1998) (Canada)	17 pedoseksuelen die moorden	♂: 17 ♀: 0 θ: * Ω: 35 Enkelvoudig Slachtoffertype: kinderen (<16j.)	Psychiatrisch interview Psychologische testen en vragenlijsten Penisplethysmografie Politiedocumenten	Descriptieve statistiek	Pedoseksuelen die slachtoffers vermoorden
	35 pedoseksuelen die niet moorden	♂: 35 ♀: 0 θ: * Ω: 37			
Firestone, Bradford, Green- berg, & Nunes (2000) (Canada)	27 pedoseksuelen die moorden	♂: 27 ♀: 0 θ: * Ω: 37 Enkelvoudig Slachtoffertype: kinderen (<16j.)	Interviews Penisplethysmografie	Descriptieve statistiek	Pedoseksuelen die slachtoffers vermoorden
	189 pedoseksuelen die niet moorden	♂: 189 ♀: 0 θ: * Ω: 37			
	47 personen zonder strafblad	♂: 47 ♀: 0 θ: * Ω: 33			

Beauregard, Stone, Proulx, & Michaud (2008) (Canada)	11	♂: * ♀: * θ: * Ω: *	Interviews	Descriptieve statistiek	Seksuele moordenaars van kinderen Seksuele moordenaars van volwassen vrouwen
	66	♂: * ♀: * θ: * Ω: *	Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: kinderen (<14j.)	Officiële documenten (gevangenisdossiers, politierapporten, autopsierapporten, foto's plaats delict)	
		♂: * ♀: * θ: * Ω: *	Enkelvoudig en/of serieel: onbekend Slachtoffertype: volwassen vrouwen (≥14j.)		
Spehr, Hill, Habermann, Briken, & Berner (2010) (Duitsland)	35	♂: 35 ♀: 0 θ: 25	Psychiatrische gerechtsdossiers (opgesteld tussen 1945 en 1991)	Descriptieve statistiek	Seksuele moordenaars van kinderen Seksuele moordenaars van volwassenen
		Enkelvoudig (94%) en serieel (6%) Slachtoffertype: kinderen (<12j.)	Federale strafregisters		
	100	♂: 100 ♀: 0 θ: 27	Enkelvoudig (80%) en serieel (20%) Slachtoffertype: ♂: 12% ♀: 88% (≥18j.)		

Noot:

- * Deze informatie is niet bekend
- ♂ Aantal mannen
- ♀ Aantal vrouwen
- θ Gemiddelde leeftijd op het moment van de feiten
- Ω Gemiddelde leeftijd op het moment van het onderzoek

dader een homoseksuele oriëntatie heeft). Interpersoonlijke geweldsgeoriënteerde geschillen en aanrandingen die leiden tot de dood van het slachtoffer, zijn de meest gerapporteerde vormen van homoseksuele moord. Hierbij gaat het meestal over geschillen tussen partners, ex-partners of andere liefdesverhoudingen. De moord kan bijvoorbeeld plaatsvinden omdat bepaalde afgesproken grondregels niet gerespecteerd worden door één van de betrokken partijen bij de seksuele activiteit. Ook vinden deze moorden plaats in de context van prostitutie, bijvoorbeeld wanneer de prostituee ontkent homoseksueel te zijn en reageert met extreem veel geweld om zijn mannelijkheid te beschermen. Er is sprake van een seksuele motivatie bij het tweede type homoseksuele moorden: moorden met betrekking tot sodomie (d.i. alle vormen van seks die als niet-reproductief gezien kunnen worden, zoals orale en anale seks en het gebruik van hulpmiddelen zoals vibrators). Er gaat echter geen seksuele bevrediging gepaard met de moord zelf. Deze is het gevolg van het geweld dat gebruikt wordt om weerstand van het slachtoffer tegen te gaan of dient om identificatie te voorkomen. Het derde type homoseksuele moord, de lustmoord, wordt zorgvuldig voorbereid door de dader vanuit zijn seksuele sadistische fantasieën. De moord zelf is een bron van seksuele bevrediging. Deze

persoon vertoont meestal psychopathische trekken. Homoseksuele seriële moordenaars gaan op zoek naar kwetsbare slachtoffers, zoals kinderen of prostituees. Het gaat hier over lustmoord, moorden omwille van de sensatie, het vermoorden van kinderen en moorden ten gevolge van diefstal. Er kan sprake zijn van verminking en ontleding van het lichaam van het slachtoffer om de mensen die het lichaam vinden te choqueren, om verplaatsing van het lichaam te vergemakkelijken of om identificatie te vermijden. Het seksuele motief is echter secundair aan de controle en macht die over het slachtoffer wordt uitgevoerd. De homoseksuele seriemoordenaar wordt opgedeeld in drie subtypes: de homoseksuele seriële moordenaar die enkel homoseksuele mannelijke slachtoffers viseert, de homoseksuele seriële moordenaar die zowel heteroseksuele als homoseksuele mannelijke slachtoffers aanvalt of de pedofiele homoseksuele seriële moordenaar die zich richt op minderjarige jongens. Het vijfde type seksuele moordenaar, die diefstal van en/of moord op homoseksuelen pleegt, gaat op zoek naar potentiële slachtoffers op locaties die regelmatig bezocht worden door homoseksuelen, zoals homobars of sauna's. Het primaire motief is financiële winst en niet seksuele opwinding of seksueel plezier. Ten slotte is er de seksuele moord ten gevolge van homofobische aanrandingen en het afran-

selen van homo's. Deze moord is gemotiveerd door een intense haat tegen homoseksuele personen (Geberth, 1996, 2010).

Seksuele moordenaars van volwassen mannen, ongeacht de seksuele oriëntatie

Beauregard en Proulx (2007) ontwikkelden een typologie van seksuele moordenaars van mannen (ouder dan 14 jaar), ongeacht de seksuele oriëntatie van de dader of het slachtoffer, bestaande uit drie types. De moord gepleegd door de wreker wordt voorafgegaan door woede omwille van het onrecht dat hij vindt dat hem aangedaan is. Deze daders zijn in het verleden slachtoffer geweest van psychologisch, fysiek en/of seksueel misbruik. Vaak is er sprake van drug- of alcoholgebruik voorafgaand en tijdens het moordproces. De meest gebruikte moordmethode is wurging of gebruik van een opportuniteitswapen, d.i. een voorwerp dat niet door de dader wordt meegenomen naar de plaats delict maar ter plekke ligt en gebruikt wordt door de dader als wapen. Omdat deze dader handelt op basis van woede kan er sprake zijn van overmatig veel of hevig geweld. Het slachtoffer is meestal ouder dan de dader. De kans is groot dat de dader reeds veroordeeld is geweest voor vermogens- of geweldsdelicten.

Het seksuele roofdier daarentegen is gemotiveerd door zijn sadistische seksuele fantasieën. Deze dader bereidt zijn daden nauwkeurig voor. Het slachtoffer, dat meestal jonger is dan de dader, wordt ontvoerd of opgesloten, waardoor de dader zijn sadistische fantasieën daadwerkelijk kan uitvoeren. Deze dader is meestal homoseksueel en heeft een crimineel verleden van seksuele misdrijven.

Het niet-seksuele roofdier bereidt zijn moorden niet voor, maar deze zijn incidenteel of instrumenteel (bijvoorbeeld ten gevolge van toenemend geweld om het slachtoffer onder controle te houden). De eigenlijke motivatie is namelijk het slachtoffer beroven. Deze dader maakt gebruik van de homoseksuele oriëntatie van het slachtoffer om hem te verleiden en mee te nemen naar een geïsoleerde omgeving. Seksueel contact tussen de dader en het slachtoffer dient om het slachtoffer in de val te laten lopen en te manipuleren. Deze seksuele moordenaar kan zowel homoseksueel als heteroseksueel zijn. Het consumeren van alcohol of drugs voorafgaand aan het misdrijf is niet ongewoon. Vaak heeft het niet-seksuele roofdier al eerder vermogensmisdrijven gepleegd (Beauregard & Proulx, 2007).

Seksuele moordenaars van volwassen vrouwen

Beauregard en Proulx (2002) hebben ook een typologie van seksuele moordenaars opgesteld, die enkel volwassen vrouwen (14 jaar of ouder) als slachtoffers beogen. De sadistische seksuele moordenaar bereidt zijn moorden voor en kiest zijn slachtoffers, meestal vreemden, zorgvuldig uit. Fysieke belemmeringen, zoals het slachtoffer vastbinden met koord of ander materiaal, worden gebruikt om het slachtoffer onder controle te

houden. Vernedering en vermindering van het slachtoffer zijn seksueel opwindend voor deze dader. De moorden worden voorafgegaan door seksuele fantasieën en een positief affect, met name seksuele opwindings, kalmte of een gevoel van welbevinden. De lichamen van de slachtoffers worden meestal verplaatst na de moord.

De moorden gepleegd door de seksuele moordenaar die handelt volgens het woedepatroom zijn niet gepland en slachtoffers zijn dan ook niet op voorhand geselecteerd. Deze moordenaar gaat ongecontroleerd te werk, waarbij de moorden worden uitgelokt door een negatief affect, met name woede. Er is bijvoorbeeld sprake van werkloosheidsproblemen en gevoelens van eenzaamheid voorafgaand aan de moord. De slachtoffers worden bovendien niet vernederd, vastgebonden of verminkt en hun lichamen worden meestal achtergelaten op de plaats delict. De seksuele moordenaars van het woedepatroom geven zich vlugger over aan de politie en bekennen sneller hun daden dan de sadistische seksuele moordenaars (Beauregard & Proulx, 2002).

Seksuele moordenaars van oude vrouwen

Tot op heden is er nog geen typologie opgesteld van seksuele moordenaars van oude vrouwen (60 jaar en ouder). Wel hebben Safarik, Jarvis en Nussbaum (2000, 2002) enkele dader- en slachtofferkenmerken, alsook kenmerken van de plaats delict, beschreven. Daaruit blijkt dat de dader niet noodzakelijk dezelfde etniciteit heeft als het slachtoffer. De meeste slachtoffers (86%) zijn blank, terwijl de meerderheid van de daders een andere etniciteit heeft (56%). De leeftijd van de daders varieerde tussen 15 en 58 jaar, met een gemiddelde van 27 jaar. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 77 jaar. Het slachtoffer wordt meestal (94%) aangevallen in haar eigen huis. De dader woont vaak in de buurt van het slachtoffer en verplaatst zich te voet naar de plaats delict. Bij de overgrote meerderheid van de daders (93%) is er sprake van een geschiedenis van middelenmisbruik, voornamelijk van alcohol en cannabis. De meesten van hen hebben geen hogere opleiding genoten (93%), zijn werkloos (70%) en kennen een crimineel verleden (90%), voornamelijk van diefstallen (59%) en in mindere mate seksuele delicten (21%). In vele gevallen (72%) wordt er bijgevolg na de seksuele moord ook eigendom van het slachtoffer meegenomen. Toch is het primaire motief van de moord seksueel van aard en is de diefstal secundair hieraan. Dit blijkt uit het feit dat in de meeste gevallen de oude vrouw vaginaal (65%) of anaal (24%) verkracht is. Ook zijn er andere tekenen van een seksueel motief mogelijk, zoals het zichtbaar leggen van de seksuele lichaamsdelen en het inbrengen van vreemde objecten in lichaamsholten. Opvallend is het extreme geweld dat wordt gebruikt waardoor er sprake is van meervoudige, ernstige en excessieve verwondingen bij het slachtoffer, alsook van *overkill*. De meest gebruikte moordmethode is wurging (63%). Het gebruik van vuurwapens komt zelden voor (1%). Dit in

tegenstelling met moorden van oude vrouwen waarbij er geen sprake is van een primair seksueel motief, maar waarbij diefstal centraal staat (Safarik et al., 2000, 2002).

Seksuele moordenaars van kinderen

Ook van seksuele moordenaars van kinderen is tot op heden nog geen typologie geformuleerd. Lanning (1994) maakt echter wel een theoretisch onderscheid tussen drie types seksuele moordenaars van kinderen. Ten eerste is er de seksuele moordenaar die een kind verkiest omdat dit een gemakkelijk, kwetsbaar, zwak of beschikbaar doelwit is. Dit is dan gerelateerd aan de zwakke sociale en interpersoonlijke vaardigheden, en niet aan de seksuele oriëntatie van de dader. Daarnaast is er de seksuele moordenaar die een deviante seksuele oriëntatie voor kinderen heeft en seksueel opgewonden wordt door het lijden en doden van het kind. Het derde type dader heeft een seksuele oriëntatie voor kinderen maar moordt uit angst om gevat te worden en om bewijzen te vernietigen (Lanning, 1994).

Firestone, Bradford, Greenberg, Larose en Curry (1998) maakten een vergelijking tussen pedoseksuelen die hun slachtoffers vermoorden (PM) en pedoseksu-

elen die hun slachtoffers niet vermoorden (PNM). De belangrijkste resultaten worden weergegeven in Tabel 3. Er werden geen significante verschillen gevonden in leeftijd, intelligentie, opleiding en burgerlijke staat. Wel zijn beide groepen minder vaak gehuwd dan de algemene populatie. Beide groepen hadden veel problemen in hun kindertijd, zoals uit huis geplaatst zijn en probleemgedrag bij de ouders. Er werden meer DSM-III-R (1987) diagnoses vastgesteld bij de pedoseksuelen die moorden. Bijvoorbeeld komen een antisociale persoonlijkheid en parafilieën meer voor bij pedoseksuelen die moorden. De pedoseksuelen die moorden vertonen ook een grotere deviante seksuele opwindning als reactie op pedofiele stimuli en stimuli waarbij kinderen fysiek worden aangevallen. Een groter aantal pedoseksuelen die moorden zijn veroordeeld voor criminele feiten, zowel seksuele als niet-seksuele gewelddadige delicten (Firestone et al., 1998).

Er is ook een studie uitgevoerd naar verschillen tussen pedoseksuelen die hun slachtoffers vermoorden, pedoseksuelen die hun slachtoffers niet vermoorden en personen zonder strafblad uit de algemene populatie (Firestone, Bradford, Greenberg, & Nunes, 2000). Deze

Tabel 3. *Verschillen tussen pedoseksuelen die hun slachtoffers vermoorden (PM) en pedoseksuelen die hun slachtoffers niet vermoorden (PNM) in de studie van Firestone et al. (1998) (in percentages)*

	PM n=17	PNM n=35
Ooit gehuwd	27	49
Uit huis geplaatst	62,5	30
Alcoholisme bij ouders	37,5	48,5
Criminaliteit bij ouders	19	10
Psychische stoornissen bij ouders	27	26
Geweld in het gezin	67	52
Fysiek misbruik in de kindertijd	29	50
3 of meer DSM-III-R (1987) diagnoses *	71	11
Schizofrenie en/of een andere psychotische stoornis	12	3
Persoonlijkheidsstoornis *	41	9
Antisociale persoonlijkheidsstoornis *	23,5	0
Parafilieën *	82	43
Pedofilie	53	43
Seksueel sadisme *	82	0
PCL-R score *	28,7	16,6
Alcoholmisbruik	23,5	11
Drugsmisbruik	18	6
Eerdere veroordeling niet-gewelddadige, niet-seksuele delicten	47	26
Eerdere veroordeling seksueel gewelddadige delicten *	27	6
Eerdere veroordeling niet-seksuele gewelddadige delicten *	47	11
Strelen, kussen en masturberen tijdens de feiten *	13	53
Excessief geweld, gebruik van wapens en/of mutilatie tijdens de feiten *	67	0
Onbekend slachtoffer *	64	11

*= Significant verschil ($p < .007$) tussen pedoseksuelen die moorden (PM) en pedoseksuelen die niet moorden (PNM).

verschillen niet significant van elkaar in leeftijd en intelligentie. Pedoseksuelen die hun slachtoffers al dan niet vermoorden, hebben een hogere 'pedophile index' score dan niet-daders. Dit betekent dat de pedoseksuelen, ongeacht of ze hun slachtoffers vermoorden, sterker seksueel georiënteerd zijn op kinderen dan op volwassenen. Daarnaast scoren pedoseksuelen die hun slachtoffers vermoorden hoger op de 'pedophile assault index' dan de twee andere groepen. Dit betekent dat pedoseksuelen die hun slachtoffer vermoorden zich aangetrokken voelen tot gedwongen seks, sadistische seks of een niet-seksuele aanranding van kinderen (Firestone et al., 2000).

Beauregard, Stone, Proulx en Michaud (2008) hebben een vergelijking gemaakt tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van

volwassen vrouwen (SVV) (zie Tabel 4).

Spehr, Hill, Habermann, Briken en Berner (2010) onderzochten de verschillen tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van volwassenen (SV) (zie Tabel 5). Er werden geen significante verschillen gevonden in sociodemografische kenmerken en intelligentie.

Uit bovenstaande onderzoeken (Beauregard et al., 2008; Firestone et al., 1998, 2000; Spehr et al., 2010) blijkt dat de meerderheid van de seksuele moordenaars van kinderen niet gehuwd is. Zij hebben vaak nog nooit een partnerrelatie gehad en/of geslachtsgemeenschap ervaren. Hierdoor ervaren zij vaak stress ten gevolge van sociale isolatie. Ook een biseksuele of homoseksuele oriëntatie komt meer voor bij seksuele moordenaars van kinderen, waardoor zij vaker man-

Tabel 4. Verschillen tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van volwassen vrouwen (SVV) in de studie van Beauregard et al. (2008) (in percentages)

	SK n=11	SVV n=66
Homoseksuele of biseksuele oriëntatie *	54,5	17
Gebruik van pornografie	64	71
Psychologisch misbruik in de kindertijd	45,5	61,5
Fysiek misbruik in de kindertijd	82	68
Seksueel misbruik in de kindertijd *	45,5	14
Deviant seksuele fantasieën *	73	41
Toegeven van seksueel probleem *	73	35
Eerdere veroordeling hands-off seksuele delicten *	20	3
Eerdere veroordeling hands-on seksuele delicten	30	22
Eerdere veroordeling niet-seksuele, niet-gewelddadige delicten	50	71
Eerdere veroordeling niet-seksuele, gewelddadige delicten	40	51
Alcohol- en drugsmisbruik *	27	61,5
Gebruik van alcohol voorafgaand aan de moord *	27	81
Gebruik van drugs voorafgaand aan de moord	27	49
Gebruik van pornografie voorafgaand aan de moord *	18	3
Werkloosheid voorafgaand aan de moord *	82	48
Meer dan één job uitoefenen *	36	8
Gevoel afgewezen te worden *	87,5	51
Familiale moeilijkheden voorafgaand aan de moord	36	24
Gegeneraliseerd conflict voorafgaand aan de moord *	18	3
Contact met slachtoffer voor de moord *	91	56
Slachtoffer is onder invloed van alcohol en/of drugs *	0	39
Voorbereiden van de moord *	60	27
Moord is 's nachts gepleegd *	45,5	79
Foltering	27	20
Mutilatie	18	21
Wurging als moordmethode *	73	39
Verbergen van het slachtoffer na de moord *	90	35
In stukken hakken van het slachtoffer *	18	3

*= Significant verschil ($p < .05$) tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van volwassen vrouwen (SVV)

Tabel 5. *Verschillen tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van volwassenen (SV) in de studie van Spehr et al. (2010) (in percentages)*

	SK n=35	SV n=100
Ooit gehuwd	17	33
Fysiek misbruik in de kindertijd *	54	74
Seksueel misbruik in de kindertijd	29	24
Seriële seksuele moordenaar	6	20
Mannelijke slachtoffer *	29	12
Onbekend slachtoffer	74	66
Persoonlijkheidsstoornis	83	75
Antisociale persoonlijkheidsstoornis	26	24
Narcistische persoonlijkheidsstoornis *	0	13
Parafilieën*	71	42
Pedofilie *	43	4
Sadisme	37	32
Parafilieën NAO *	71	42
Seksuele disfuncties *	9	29
Alcoholmisbruik en -afhankelijkheid *	31	55
Compulsieve masturbatie *	30	10
Homicidale fantasieën tijdens masturbatie *	42	22
Exclusief heteroseksueel *	48,5	74
Stress voorafgaand aan de moord op relationeel vlak *	17	38
Stress voorafgaand aan de moord op financieel vlak	23,5	43
Stress voorafgaand aan de moord oww sociale isolatie *	71	41
Nooit geslachtsgemeenschap ervaren *	76,5	36
Nooit een partnerrelatie gehad *	57	21
Eerdere veroordeling gewelddadige delicten *	31	55
Eerdere veroordeling seksueel misbruik van kinderen *	46	16
Eerdere veroordeling verkrachting en aanranding *	17	42
Bewijs van masturbatie tijdens de feiten *	33	9
Verbergen van het lichaam na de moord *	56	33

*= Significant verschil ($p < .05$) tussen seksuele moordenaars van kinderen (SK) en seksuele moordenaars van volwassenen (SV)

nelijke slachtoffers maken. Het slachtoffer is meestal onbekend, hoewel er vaak contact wordt gelegd voor de moord door bijvoorbeeld het opzoeken van speeltuinen. Seksuele moordenaars van kinderen verbergen meestal het slachtoffer na de moord. Seksuele moordenaars van kinderen komen vaak uit problematische gezinnen, waarbij er sprake is van geweld, alcohol- en drugsmisbruik en psychische problemen bij de ouders. Ook hebben zij vaak traumatiserende kinderervaringen meegemaakt zoals seksueel en/of fysiek misbruik. Op het vlak van problematische opvoedingssituaties en traumatiserende kinderervaringen worden in de onderzoeken slechts een klein of geen significant verschil vastgesteld met pedoseksuelen die niet moorden of seksuele moordenaars van volwassenen. Parafilieën worden meer vastgesteld bij seksuele moordenaars van kinderen. Alcohol- en drugsmisbruik daarentegen komt meer voor bij seksuele moordenaars van volwas-

senen. Seksuele moordenaars van kinderen zijn in het verleden vaak eerder veroordeeld voor (seksueel) gewelddadige delicten (Beauregard et al., 2008; Firestone et al., 1998, 2000; Spehr et al., 2010).

Naar een uniforme typologie?

Er zijn een aantal gelijkenissen vast te stellen tussen de bestaande typologieën. Op basis van deze overeenkomsten worden drie types seksuele moordenaars hypothetisch onderscheiden: de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door sadistische fantasieën, de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door woede en wraak en de seksuele moordenaar (hoofdzakelijk) gemotiveerd door seksuele activiteiten met het slachtoffer. Deze verschillende types zijn van toepassing op alle seksuele moordenaars, ongeacht het slachtoffertype.

De sadistische seksuele moordenaar wordt gemo-

tiveerd door sadistische (seksuele) fantasieën en haalt seksueel plezier uit het toedienen van pijn aan het slachtoffer en het zien lijden van het slachtoffer. Deze dader streeft naar dominantie en controle waardoor de slachtoffers vaak uitgebreid worden gefolterd voor ze sterven, maar ook postmortale mutilatie komt soms voor. Deze persoon gaat doorgaans georganiseerd en voorbereid te werk. Hij zal bijvoorbeeld eerst het slachtoffer achtervolgen, neemt een moordkit mee naar de plaats delict, en doet zijn best om geen sporen achter te laten. De sadistische moordenaar slaagt er dan ook vaak in om lang uit de handen van de politie te blijven, waardoor het risico op recidive (en dus seriëmatigheid) wordt verhoogd. Na hoeveel moorden zij gemiddeld worden gevat is echter niet bekend. Deze persoon heeft een goed voorkomen, is sluw, sociaal vaardig en heeft vaak een partnerrelatie. Een strafblad is meestal afwezig bij deze daders. Verscheidene studies (bijv. Dietz, Hazelwood, & Warren, 1990; Gratzler & Bradford, 1995; Warren, Hazelwood, & Dietz, 1996) hebben verder onderzoek verricht naar specifieke kenmerken van een sadistische seksuele moordenaar.

Daarnaast is er de seksuele moordenaar die handelt vanuit woede en wraak omdat hij vindt dat hem onrecht is aangedaan. Hij is bijvoorbeeld in zijn kindertijd zelf (seksueel) misbruikt geweest. Deze woede is vaak gericht op een bepaalde vrouw, bijvoorbeeld de moeder. Het slachtoffer staat dan symbool voor de vrouw waartoe de woede is gericht. Het betreft meestal zeer gewelddadige feiten, waardoor er vaak sprake is van *overkill*. Deze dader gaat niet planmatig en georganiseerd te werk, en laat dus vaak een gedesorganiseerde plaats delict achter. Het gaat hier meestal over eenzamen die enkel oppervlakkige sociale relaties hebben. Deze personen zijn vaak impulsief. Er kan dan ook sprake zijn van een crimineel verleden van onder andere geweldsdelicten.

Het derde type is de seksuele moordenaar die enkel seksuele daden wil verrichten met het slachtoffer. Deze moordenaar wordt gedreven door zijn seksuele noden, met verkrachting tot gevolg. Het overlijden van het slachtoffer is echter niet gepland. Dat is het gevolg van escalerende pogingen om het slachtoffer onder controle te houden, van een bedreiging van de seksuele bekwaamheid van de dader of dient om detectie te vermijden. In de meeste gevallen is er dan ook geen sprake van excessief geweld. Hij laat wel een gedesorganiseerde plaats delict achter, onder andere omdat de moord niet het doel was. De dader wordt door zijn omgeving vaak beschouwd als antisociaal.

Discussie

Er bestaat geen eensgezindheid over de typologie van seksuele moord. Dit heeft te maken met het feit dat de factoren die mensen vatbaar maken voor het plegen van een seksuele moord erg divers zijn, alsook dat de personen die een seksuele moord plegen heel verschillend zijn.

Op basis van de gelijkenissen tussen de bestaande typologieën werd een hypothetische typologie met drie types, de sadistische seksuele moordenaar, de seksuele moordenaar gedreven door woede en wraak en de seksuele moordenaar gedreven door seksuele activiteiten met het slachtoffer, voorgesteld. Valideringsonderzoek van deze typologie is echter nog niet verricht. Ook onderzoek naar de specifieke karakteristieken van deze types is vereist. Er is relatief veel bekend over de delictkarakteristieken, maar meer onderzoek is nodig naar de daderkarakteristieken. Ook dient onderzocht te worden of deze typologie van toepassing is op alle seksuele moordenaars. Er is tot op heden immers nog geen typologie opgesteld van seksuele moordenaars van oude vrouwen en kinderen. Daarnaast is het belangrijk te onderzoeken of er binnen deze types seksuele moordenaars nog belangrijke verschillen zijn, zodat de vraag beantwoord kan worden of een onderscheid in subtypes noodzakelijk is.

Meer onderzoek blijft nodig naar de typologieën van seksuele moord om tot een uniforme typologie te komen. Een uniforme typologie vergemakkelijkt immers de opsporing en behandeling van seksuele moordenaars. Daarbij dient ook meer aandacht te gaan naar verschillen tussen enkelvoudige en seriële seksuele moordenaars, tussen mannelijke of vrouwelijke seksuele moordenaars en tussen seksuele moordenaars die volwassen mannen, vrouwen, kinderen of oudere vrouwen als slachtoffer beogen. Dit onderzoek zal bijna zeker altijd beperkt blijven tot retrospectief onderzoek. Daarom is het van belang dat er gestreefd wordt naar zo groot mogelijke steekproeven en dat er zoveel mogelijk informatie wordt verzameld uit meerdere bronnen: officiële dossiers (bijvoorbeeld politie-, gerechts- en psychiatrische rapporten), interviews met de daders, familie van de daders, getuigen en slachtoffers die de moordpoging overleefd hebben, gestandaardiseerde beoordelingsinstrumenten en allerlei ander materiaal zoals dagboeken, foto's en video's die de daders hebben gemaakt. Bovendien is het van belang dat onderzoekscentra meer samenwerken rond dit thema en hun data bundelen. In het huidige onderzoek naar typologieën van seksuele moord is er een tekort aan een integratie met het onderzoek en de theorievorming over de etiologie van seksuele moord.

Methodologische beperkingen

Er zijn vier categorieën van methodologische beperkingen aan het onderzoek naar de verschillende types seksuele moordenaars: problemen met de generaliseerbaarheid, een gebrekkige betrouwbaarheid en validiteit, een beperkt aantal onderzochte variabelen en de beperkte vergelijkbaarheid van onderzoeken.

In de meeste onderzoeken worden kleine steekproeven seksuele moordenaars geanalyseerd. Dit heeft tot gevolg dat deze onderzoeken niet zonder meer generaliseerd kunnen worden naar alle seksuele moordenaars. Toekomstig onderzoek zal echter beperkt blijven

tot kleine onderzoekspopulaties omwille van de zeldzaamheid van het fenomeen en het *dark number* dat ermee gepaard gaat. Bovendien is het mogelijk dat er significante verschillen bestaan tussen de seksuele moordenaars die gevat worden en zij die niet gevat worden. De onderzoeken zijn namelijk steeds beperkt tot forensische of forensisch-klinische steekproeven, met name seksuele moordenaars die opgesloten zijn in gevangenissen of psychiatrische ziekenhuizen. Daarbij is het mogelijk dat de seksuele moordenaars die in de gevangenis zitten verschillen van zij die opgenomen zijn in een psychiatrisch ziekenhuis. Ook rijst de vraag naar de motivatie van deze forensisch(-klinische) respondenten om deel te nemen aan onderzoek. Sommige seksuele moordenaars zullen willen deelnemen om de kennis over hun gedrag te willen vergroten, anderen willen bijvoorbeeld opscheppen over de feiten die ze gepleegd hebben. Bovendien is het mogelijk dat er veranderingen plaatsvinden in het geheugen, het gedrag en de persoonlijkheid van de seksuele moordenaar door het verblijf in de gevangenis of in een psychiatrisch ziekenhuis. In een aantal onderzoeken wordt weinig informatie verleend over kenmerken van de steekproef, zoals geslacht, slachtoffertype en of het een seriële of niet-seriële moordenaar betreft. Bij de meeste van deze onderzoeken is er een overgewicht aan enkelvoudige mannelijke seksuele moordenaars die voornamelijk vrouwelijke slachtoffers beogen. Dit overgewicht kan belangrijke effecten hebben op de resultaten. Er dient ook opgemerkt te worden dat ongeveer drie vierde van de studies verricht zijn in de Verenigde Staten en Canada. Tot op heden is er slechts één crossculturele vergelijking tussen seksuele moordenaars gemaakt (Morton et al., 2010). Bij deze vergelijking werden er veel gelijkenissen vastgesteld tussen twee casussen van seriële seksuele moordenaars van oudere vrouwen afkomstig uit Italië en de Verenigde Staten. Op basis van deze twee casussen kunnen echter geen algemene uitspraken worden gedaan. In de toekomst dient verder onderzoek verricht te worden naar de crossculturele validiteit van de studies over seksuele moord. Deze crossculturele studies zijn ook nodig om na te kunnen gaan in welke mate de typologieën van seksuele moord crosscultureel universeel of specifiek zijn.

Op de tweede plaats zijn er een aantal beperkingen op het vlak van de betrouwbaarheid en de validiteit. Aangezien het onderzoek naar seksuele moord steeds retrospectief gebeurt, zijn onderzoekers afhankelijk van de informatie die opgenomen is in allerlei documenten of van de informatie die door de seksuele moordenaars zelf gegeven worden. Een aantal typologieën (bv. Geberth, 1996, 2010; Keppel & Walter, 1999; Ressler et al., 1985, 1986; Schlesinger 1996, 2004, 2007) zijn bovendien gebaseerd op de klinische ervaring en beoordeling van de onderzoeker(s). Bij deze typologieën gaat het over speculaties en theoretische claims, die nog empirisch gevalideerd moeten worden. Andere

typologieën (bv. Beauregard & Proulx, 2002; Gerard et al., 2007; Koscis et al., 2002) zijn echter wel empirisch gevalideerd.

Een derde categorie van tekortkomingen betreft het beperkt aantal variabelen die opgenomen worden in de analyse naar dadertypologieën. Daarbij zijn er studies die zich beperken tot het analyseren van variabelen die betrekking hebben op het delict zelf. Andere studies proberen echter een meer holistisch beeld te scheppen door een breed gamma aan variabelen in hun studie op te nemen.

Verschillen tussen de steekproeven, die bovendien niet gegeneraliseerd kunnen worden naar de volledige populatie van seksuele moordenaars, de vraag van crossculturele validiteit, verschillen in variabelen die onderzocht worden, en verschillen in de methoden die gebruikt worden, leiden ertoe dat de verscheidene onderzoeken met grote voorzichtigheid met elkaar vergeleken moeten worden. Bovendien leidt het bovenstaande tot de conclusie dat de bestaande typologieën vooralsnog een beperkte validiteit hebben.

Literatuur

- Beauregard, E., & Proulx, J. (2002). Profiles in the offending process of nonserial sexual murderers. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 46, 386-399.
- Beauregard, E., & Proulx, J. (2007). A classification of sexual homicide against men. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 51, 420-432.
- Beauregard, E., Stone, M. R., Proulx, J., & Michaud, P. (2008). Sexual murderers of children: Developmental, precrime, crime, and postcrime factors. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52, 253-269.
- Beech, A., Fisher, D., & Ward, T. (2005). Sexual murderers' implicit theories. *Journal of Interpersonal Violence*, 20, 1366-1389.
- Dietz, P. E., Hazelwood, R. R., & Warren, J. (1990). The sexually sadistic criminal and his offenses. *The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 18, 71-86.
- Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., & Ressler, R. K. (1992). *Crime classification manual: A standard system for investigating and classifying violent crimes*. New York: Lexington Books.
- Federale Politie, CGOP Beleidsgegevens (2012). Politie criminaliteitsstatistiek België 2000-2011. Geraadpleegd op http://www.polfed-fedpol.be/crim/crim_statistiek/2011_trim4/pdf/nationaal/rapport_2011_trim4_nat_Belgie_nl.pdf
- Firestone, P., Bradford, J. M., Greenberg, D. M., Larose, M. R., & Curry, S. (1998). Homicidal and nonhomicidal child molesters: Psychological, phallometric and criminal features. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 10, 305-323.
- Firestone, P., Bradford, J. M., Greenberg, D. M., & Nunes, K. L. (2000). Differentiation of homicidal child molesters, nonhomicidal child molesters, and nonoffenders by phallometry. *American Journal of Psychiatry*, 157, 1847-1850.
- Geberth, V. J. (1996). *Practical homicide investigation: Tactics, procedures, and forensic techniques* (3rd ed.). Boca Raton: CRC Press.
- Geberth, V. J. (2010). *Sex-related homicide and death investigation: Practical and clinical perspectives* (2nd ed.). Boca Raton: CRC Press.
- Gerard, F., Mormont, C., & Koscis, R. N. (2007). Offender profiles and crime

- scene patterns in Belgian sexual murders. In R. N. Kocsis (Ed.), *Criminal profiling: International theory, research, and practice* (pp. 27-47). Totowa: Humana Press Inc.
- Goyens, M., Roncada, I., Van der Meer, B. B., & Gijs, L. (z.j.). De etiologie van seksuele moord: Een literatuurstudie. Manuscript ingediend. *Tijdschrift voor Seksuologie*.
- Gratzer, T., & Bradford, J. M. W. (1995). Offender and offense characteristics of sexual sadists: A comparative study. *Journal of Forensic Sciences*, 40, 450-455.
- Greenall, P. V. (2012). Understanding sexual homicide. *Journal of Sexual Aggression*, 18, 338-354.
- Keppel, R. D., & Walter, R. (1999). Profiling killers: A revised classification model for understanding sexual murder. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43, 417-437.
- Kocsis, R. N., Cooksey, R. W., & Irwin, H. J. (2002). Psychological profiling of sexual murders: An empirical model. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 46, 532-554.
- Lanning, K. V. (1994). Sexual homicide of children. *The APSAC Advisor*, 7, 40-44.
- McNamara, J. J., & Morton, R. J. (2004). Frequency of serial sexual homicide victimization in Virginia for a ten-year period. *Journal of Forensic Sciences*, 49, 529-533.
- Meloy, J. R. (2000). The nature and dynamics of sexual homicide: An integrative review. *Aggression and Violent Behavior*, 5, 1-22.
- Morton, R. J., Campobasso, C. P., McNamara, J.J., Colonna, M., Carabellese, F., Grattagliano, I., Cartanesi, R., & Lawrence, J. M. (2010). Cross-cultural comparison of two sexual murder series in Italy and the United States. *Journal of Forensic Sciences*, 55, 1111-1115.
- Ressler, R. K., & Burgess, A. W. (1985). Crime scene and profile characteristics of organized and disorganized murderers. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 54(8), 18-25.
- Ressler, R. K., Burgess, A. W., Douglas, J. E., Hartman, C. R., & D'Agostino, R. B. (1986). Sexual killers and their victims: Identifying patterns through crime scene analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, 1, 288-308.
- Roberts, J. V., & Grossman, M. G. (1993). Sexual homicide in Canada: A descriptive analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 6, 5-25.
- Safarik, M. E., Jarvis, J., & Nussbaum, K. (2000). Elderly female serial sexual homicide: A limited empirical test of criminal investigative analysis. *Homicide Studies*, 4, 294-307.
- Safarik, M. E., Jarvis, J. P., & Nussbaum, K. E. (2002). Sexual homicide of elderly females: Linking offender characteristics to victim and crime scene attributes. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 500-525.
- Schlesinger, L. B. (1996). Murder and sex murder: psychopathology and psychodynamics. In H.V. Hall (Ed.), *Lethal violence 2000: A sourcebook on fatal domestic, acquaintance, and stranger aggression* (pp. 383-401). Kamuela: Pacific institute for the study of conflict and aggression.
- Schlesinger, L. B. (2004). *Sexual murder: Catathymic and compulsive homicides*. Boca Raton: CRC Press.
- Schlesinger, L. B. (2007). Sexual homicide: Differentiating catathymic and compulsive murders. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 242-256.
- Schlesinger, L. B., Kassen, M., Mesa, V. B., & Pinizzotto, A. J. (2010). Ritual and signature in serial sexual homicide. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 38, 239-246.
- Spehr, A., Hill, A., Habermann, N., Briken, P., & Berner, W. (2010). Sexual murderers with adult or child victims: Are they different? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22, 290-314.
- Warren, J. I., Hazelwood, R. R., & Dietz, P. E. (1996). The sexually sadistic serial killer. *Journal of Forensic Sciences*, 41, 970-974.

Summary

Typologies of sexual murder: a literature review

On the basis of a literature review, an overview is offered of the typologies of sexual murder. A distinction is made between general typologies, which apply to all sexual murderers, and specific typologies, which make a distinction according to the type of victim that the sexual murderer targets. Based on the similarities between the existing typologies a provisional uniform typology is proposed, with the following subdivision: the sexual murderer (primary) motivated by sadistic (sexual) fantasies, the sexual killer (primary) motivated by anger and revenge and the sexual murderer (primary) motivated by sexual activity with the victim. The research into the different typologies of sexual murder has a number of limitations with regard to the reliability, validity and selectivity of samples. Until now, the validity of the typologies is low. Future research in the different types of sexual murderers is necessary, where there will be strived for more integration with the research and theory building about the etiology of sexual murder.

Keywords: murder, rape, sexual assault, typology

Trefwoorden: moord, verkrachting, seksueel geweld, typologie